

Морська Л. І.,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті досліджено організаційно-методичні аспекти використання інформаційних технологій під час проведення уроку з іноземних мов. Визначено такий тип уроку як інтегроване поєднання навчального матеріалу з іноземної мови з його представленням засобами інформаційних технологій. Запропоновано п'ять етапів організації зазначеного типу уроку.

Ключові слова: інформаційні технології, урок іноземної мови, інтеграція, структурування уроку.

В статье исследовано организационно-методические аспекты использования информационных технологий в процессе проведения урока иностранного языка. Определено такой тип урока как интеграция учебного материала по иностранному языку совместно с его презентацией средствами информационных технологий. Предложено пять этапов организации такого типа урока.

Ключевые слова: информационные технологии, урок иностранного языка, интеграция, структурирование урока.

Organizational and methodical aspects of information technology use at a foreign language lesson have been investigated in the article. Such type of a lesson has been defined as an integration of foreign language learning materials as presented by means of information technologies. Five stages of the defined lesson conduct have been suggested by the author.

Key words: information technologies, a foreign language lesson, integration, lesson structuring.

Реконструкція змісту традиційних навчальних предметів відповідно до вимог підготовки учнів до життя в інформаційному суспільстві обґрунтовує інтеграцію інформатики з різними дисциплінами природничого та гуманітарного циклів. Ефективність такої інтеграції пояснюється тим, що, з одного боку, інформатика є “латинською мовою” сучасної науки, на якій у сьогоднішній час викладається все більша кількість наукових і навчальних дисциплін, з іншого боку, інформатика дає можливість широко використовувати технології обробки інформації, тобто навчального програмного забезпечення для підвищення ефективності навчання та викладання [3].

Згідно з визначенням Р.О. Івашенко, інтеграція – це зовсім не розчинення одного предмета в іншому, не механічне поєднання знань різних дисциплін, а значно глибше (при збереженні відносної самостійності предметів) їхнє взаємопроникнення та взаємозбагачення, що веде до укрупнення та концентрації знань, розширення їхніх евристичних та пізнавальних можливостей [1, с. 41]. Відповідно, під інтегрованим уроком будемо розуміти особливий тип уроку, на якому вивчається взаємопов'язаний матеріал двох або більше предметів і знання матеріалу одних предметів використовується для ефективнішого розуміння інших предметів.

Метою статті є дослідження організаційно-методичних аспектів конструювання та проведення уроку іноземної мови з використанням інформаційних технологій.

В ситуації такого уроку, коли дидактична система включає не один, а принаймні дві різних предметні мови, можливості навчання значно розширюються. Він забезпечує відтворення певного цілісного фрагменту культурної реальності і забезпечує розвиток свідомості учня шляхом її інтеграції з великою кількістю по-різному організованих культурно значимих навчальних текстів в організаційній одиниці освітнього процесу [2]. Багатоманітність явищ оточуючого світу та зв'язків між ними сприяє формуванню різних структур образів у свідомості. Тому, чим комплекснішою буде інформаційна взаємодія, тим більшого ефекту можна досягти у плані впливу на інформаційно-ментальні структури у свідомості учня.

Конструювання зазначеного вище уроку передбачає:

- побудову модульної програми курсу інтегруючої дисципліни;
- складання методичної розробки модульних пакетів такої програми;
- розробку програмного забезпечення уроку, що складається із модулів навчального заняття, кадрів навчального матеріалу та інформаційних компонентів обслуговуючих дій;
- можливість складання електронного навчального посібника чи підручника.

Відповідне програмне забезпечення комп'ютеризованого уроку повинно відповідати таким вимогам:

- доступ всіх учасників уроку до потрібної інформації вчасно;
- поєднання учасників уроку відповідними спільними діями;
- можливість вимірювання ефективності роботи з отриманням знань та формуванням вмінь.

Проте, на думку більшості вчених та методистів, оптимальним вважається створення не повністю комп'ютеризованих навчальних курсів, а вмале та доцільне їх поєднання з традиційними технологіями (тобто такими, що не залучають до використання ІТ) [2; 4; 6].

На основі вищесказаного можна виділити загальні ознаки інтегрованого комп'ютеризованого уроку:

Основною специфічною рисою такого уроку є використання ІТ як засобу навчання з метою оптимізації навчального процесу.

В якості основи інтеграції використовуються особливості предмету інформатики як синтетичної дисципліни, що забезпечує інші галузі науки методами навчання та дозволяє продуктивно розвивати загально навчальні здібності учнів.

Провівши відповідне дослідження умов ефективного впровадження комп'ютеризованих уроків, науковці виділяють дві групи умов [1, с. 98; 5]:

- внутрішні умови, що забезпечують ефективність комп'ютеризованого уроку:

- визначення діагностичних цілей навчання та відображення в них специфіки дисципліни, встановлення реальних строків підготовки професійних кадрів, здатних проводити такі уроки;
- максимальна індивідуалізація та цілеспрямованість навчання, поєднання модульної схеми уроку з комп'ютерною підтримкою, надання вчителю можливості змінювати рівень вимог, що висувуються перед учнем програмою;
- переорієнтація вчителя з діяльності по передачі знань учневі на організацію його самостійної роботи, розвиток інтернаукового стилю мислення, переструктурування змісту навчання з орієнтацією на головну мету – підготовку конкурентно здатного спеціаліста;
- відповідність програмно-методичної бази рівню підготовки та психічного розвитку учнів, наявність матриці адекватного співвідношення конкретного виду інформаційних технологій зі змістовою лінією вивчення конкретної дисципліни (наприклад, іноземної мови), засвоєння якої здійснюється з допомогою реалізації функціональних можливостей цього виду засобів інформаційних технологій;
- мінімальна завантаженість програми курсу комп'ютерною специфікою, певна наближеність комп'ютеризованого навчання до традиційних методів, продиктована специфікою предмету;
- зовнішні (об'єктивні) умови комп'ютеризації уроків:
- необхідність забезпечення конкурентоздатності майбутнього спеціаліста на ринку освітніх послуг в сучасному інформаційному суспільстві;
- наявний рівень розвитку ІТ, який забезпечує їхню адаптивність до всіх учасників педагогічного процесу через врахування у програмному забезпеченні їх рівня та досвіду володіння інформаційно-комп'ютерною компетенцією, особистісних якостей, можливостей вибудовування своєї індивідуальної траєкторії навчальної діяльності;
- узгоджена взаємодія всього складу педагогічного процесу щодо реалізації завдань концепції освіти та інших національних освітніх програм і пов'язану з ними підготовку комп'ютеризованого навчання з використанням ІТ;
- необхідність наявності достатнього рівня інформаційної компетенції у вчителя-предметника, знань про дидактичні можливості сучасних ІТ та відповідних умінь реалізації цих можливостей у навчанні учнів;
- необхідність безперервності процесу розвитку інформаційної компетенції всіма членами освітньої спільноти як наслідок інтенсивного розвитку ІТ.

Модель комп'ютеризації уроку. Для забезпечення продуктивного використання ІТ у процесі проектування комп'ютеризованих уроків доцільно вивчити сукупність технологічних аспектів, серед яких виділяємо такі:

Визначення концепції навчання. Суть організації навчання в межах комп'ютеризованих уроків полягає в тому, щоб не перекладати на комп'ютер традиційно сформовані методи та прийоми, а перебудувати їх відповідно до нових можливостей, які дають комп'ютери.

Діагностична постановка мети комп'ютеризованого уроку. На постановку мети окремого комп'ютеризованого уроку проектуються конструктивні цілі, які фіксують, що повинен засвоїти учень на даному етапі навчання, та оперативні цілі, що відповідають безпосередньо темі даного уроку відповідно до інтегрованої предметної дисципліни.

Визначення змістового аспекту уроку. Переважаючи способи оперування інформацією у галузі навчання іноземних мов, що інтегруються з інформаційними технологіями, визначають змістовий аспект уроку. Вчитель визначає кількість об'єктів (N) навчального предмету, які входять до змісту навчальної програми з цього предмету, класифікує їх за змістом і логічними зв'язками між ними та оформляє графічну модель змісту теми. За допомогою отриманої логічної структури аналізується склад навчальних елементів уроку.

Структурування навчального матеріалу та визначення типу програмної (електронної) підтримки проектного уроку. Під час реалізації зазначеного етапу слід взяти до уваги такі можливі способи реалізації роботи учнів з ІТ:

- модель вивчення;
- модель існування;
- модель управління інформацією;
- модель проектування;
- модель спілкування;
- модель перегляду ресурсів.

Інтеграція традиційних та інформаційних технологій і створення на їхній основі цілісної дидактичної (педагогічної) системи вимагає певної ієрархії управляючих засобів, що і вважаємо першим принципом інтегрованої технології навчання. В такій ієрархії на першому плані знаходяться педагоги, які управляють дидактичною системою у найвідповідальніших та неординарних ситуаціях. Взв'язавши на себе загальні управлінські функції, педагоги можуть передати детальне управління роботою окремого учня персональному комп'ютеру. В цьому випадку зменшується потік інформації, що обробляється педагогами, та оптимізується рівень управління навчальним процесом [2].

Другий принцип – оперативного та зворотного зв'язку. У напрямку прямого зв'язку відбувається передача орієнтованої навчальної інформації про необхідні дії від управляючого суб'єкту через комп'ютер до того, ким управляють – до учня. Під час зворотного зв'язку відбувається передача інформації про виконання необхідних дій у зворотному напрямку. Зворотний зв'язок необхідний як для педагога (для корекції навчання щодо допущених учнями помилок), так й учням (для контролю своїх дій та усвідомленого засвоєння навчального матеріалу) [5].

Третій принцип інтегрованої технології – покрокова послідовність навчальних процедур. Покрокова навчальна процедура – це окремі, самостійні, але взаємопов'язані та оптимальні за величиною порції навчальної інформації, що визначають склад, послідовність та спосіб пізнавальної діяльності учнів. Послідовність покрокових процедур утворює навчальну програму – педагогічний програмний засіб [4].

Тісно пов'язаний з попередніми принципами є принцип індивідуального темпу та управління навчанням, реалізація якого дозволяє кожному учневі рости у навчанні зі сприятливим для його пізнавальних сил швидкістю. Це створює умови для успішного вивчення навчального матеріалу всіма учнями за різний час.

5. Проектування дидактичного процесу. На цьому етапі визначаються основні етапи уроку та види навчально-пізнавальної діяльності учнів та педагогічної діяльності вчителя відповідно до цілей та завдань уроку, співвідношення використання традиційних та інформаційних технологій, форми та методи організації навчання, форми, методи та засоби контролюючої діяльності вчителя та самооцінювання учнів за допомогою ІТ.

Висновок. Отже, на основі запропонованого розуміння уроку з іноземної мови з використанням інформаційних технологій, виділених етапів його конструювання можна досягти максимальної ефективності від інтегрування сучасних розробок у галузі інформаційних технологій для інтенсифікації навчального процесу з вивчення іноземних мов, що на сьогоднішній день потребує пошуку оптимальних шляхів і способів вирішення проблеми формування професійних компетенцій фахівців у різних галузях знань із можливістю їх конкурування на міжнародному ринку праці.

Література:

1. Иващенко Р. А. Компьютеризированный урок в образовательном пространстве педагогического колледжа: дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Иващенко Раиса Александровна. – Краснодар, 2002. – 240 с.
2. Морська Л. І. Теоретико-методичні основи розробки та застосування комп'ютерного педагогічного тесту : Монографія / Л. І. Морська. – Тернопіль : Астон, 2006. – 160 с.
3. Попова Г. И. Конструирование электронных учебных материалов в профессиональной подготовке учителей: дисс. канд. пед. наук: 13.00.08 / Попова Галина Ивановна. – Краснодар, 2006. – 178 с.
4. Потапова Р. К. Новые информационные технологии и лингвистика: Учеб. пособие / Р. К. Потапова. – М. : Комкнига, 2005. – 368 с.
5. Teeler D. How to Use the Internet in ELT / Donna Teeler, Patricia Gray. – Harlow : Longman : Pearson Education Limited, 2000. – 120 p.
6. Warschauer M. Network-Based Language Teaching. Concepts and Practice / M. Warschauer. – Cambridge : CUP, 2000. – 256 p.